ពួកខ្មែរវ.ម.ក្លាមនៅពេលដែលគេត្រឡប់មកពីហាណូយវិញជាមួយកងទ័ពវ.ខ.ជ.នៅដើមឆ្នាំ១៩៧០ និងម្តងទៀតក្រោយថ្ងៃជ័យជំនះឆ្នាំ១៩៧៥ ។ ប៉ុណ្ណេះហើយ ប.ព.និងដៃដើងនៅតែមិនអស់ចិត្ត ចេះតែសង្ស័យថាភ្នាក់ងារយួនហាណូយនៅពួនលាក់ខ្លួនក្នុងបក្សជានិច្ច ។

ការភ័យព្រួយទីពីរ គឺខ្មាំងផ្ទៃក្នុង ។ ចាប់ពីខែធ្នូ១៩៧៦មក មេដឹកនាំបក្សនិយាយឥតឈប់ឈរអំពីរឿងនេះ ។ ដូចជា: "យើងគួរសួរថា **តើខ្មោចក្បត់បង្កប់នៅក្នុងបក្សអស់ហើយ ឬនៅ** ? បើតាមការសង្កេតរបស់យើងក្នុងរយៈពេលដប់ឆ្នាំចុងក្រោយនេះ ច្បាស់ណាស់ថាខ្មាំងនៅដដែល... ។ ពួកក្បត់នៅតែបន្តសកម្មភាពពីគ្រប់ទិសទី" ។

របាយការណ៍បានបន្តព្រមានថា: "មេរោគលាក់ខ្លួននៅក្នុងបក្សក្នុងសម័យបដិវត្តន៍ប្រជាជននិងប្រជាធិបតេយ្យនាឆ្នាំ១៩៦០និងដើមឆ្នាំ១៩៧០ ។ តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ មាគ៌ាដឹកនាំបក្សទុកចិត្តថា ដោយបដិវត្តន៍សង្គមនិយមមានការចំរើនជឿនលឿន បក្សយើងអាចរកមេរោគចង្រៃឃើញ ហើយយើងនឹងបំផ្លាញវាចោលទៅតាមធម្មជាតិពិតនៃបដិវត្តន៍សង្គមនិយម" ។

ខ្មែរក្រហមបានចាប់ផ្តើមបោសសំអាតផ្ទៃក្នុងនៅចុងឆ្នាំ១៩៧៦និង១៩៧៧ ។ ការបោសសម្អាតទំនងជាចាប់ផ្តើមពីថ្នាក់ដឹកនាំប.ក.ក.ទៅមុន ។ នៅពីរខែដំបូងនៃឆ្នាំ១៩៧៧ ចៅហ្វាយខេត្តភាគខាងលិចបួននាក់ត្រូវគេសម្លាប់ ហើយស្នងការរបស់គេត្រូវចាប់ខ្លួនបញ្ជូនទៅកន្លែងគ្មានដំណឹង ។ បើតាមមន្ត្រីយោធាថៃម្នាក់បានឲ្យដឹងថាការបោសសម្អាតនេះបណ្តាលមកពីការប៉ុនប៉ងធ្វើរដ្ឋប្រហាររបស់ភូមិភាគពាយព្យ ។

ការកាប់សម្លាប់យ៉ាងលឿនរហ័សគួរឲ្យរន្ធត់នេះ បានត្រូវគេកត់ត្រាទុករឿងរាល់ឆ្នាំនៅមន្ទីរសួរចម្លើយនិងធ្វើទារុណកម្មទួលស្លែង ។ ទីនោះ គ្រាន់តែបង្ហាញមួយផ្នែកតូចនៃអំពើកាប់សម្លាប់របស់ខ្មែរក្រហមប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែវាក៏បានធ្វើឲ្យឃើញផងដែរនូវទំហំនៃអំពើព្រៃផ្សៃដែលប.ព.បានប្រចាំងនឹងរបបរបស់ខ្លួន ។ ឆ្នាំ១៩៧៥ គុកទួលស្លែងមានអ្នកទោស២០០នាក់, ១៩៧៦មាន២២៥០នាក់, ១៩៧៧មានជាង៦០០០នាក់, និងឆ្នាំ១៩៧៨មានជិត១ម៉ឺននាក់ ។ មនុស្សទាំងនោះត្រូវគេចោទប្រកាន់ថាជាខ្មាំង និងត្រូវគេធ្វើទារុណកម្ម បង្ខំឲ្យឆ្លើយសារភាពជាលាយលក្ខណ៍អក្សរថាខ្លួនបានក្បត់បក្សឬក្បត់ជាតិ ។ ដូចរបបកុម្មុយនិស្តខ្លះ មានសូវៀតរបស់ស្តាលីន និងចិនរបស់ម៉ៅជាដើម ជនរងគ្រោះខ្លះជាមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់របស់បក្ស ហើយខ្លះថែមទាំងជាមិត្តផ្ទាល់របស់ប.ព.ទៀតផង ។ ដូចឧទាហរណ៍នៅសហភាពសូវៀតឬនៅចិនដែរ ជនរងគ្រោះទាំងនោះភាគច្រើនសុទ្ធតែឆ្លើយសារភាពតាមការបង្ខិតបង្ខំ ។ ចំណែកនៅឆ្នាំ១៩៧៧ អ្នកទោសសុទ្ធតែត្រូវគេចោទដោយឥតទំនងពីបទថា ជាភ្នាក់ងារយួនឬ

ភ្នាក់ងារ សេអ៊ីអា ។ យោងតាមរបាយការណ៍ក្រសួងសន្តិសុខកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (ក.ប.) ផែនការក្បត់ប្រឆាំងនឹងបដិវត្តន៍កម្ពុជាគឺបណ្តាលមកពីការឃុបឃិតសមគំនិតគ្នារវាងសូវៀត អាមេរិកាំង ថៃ និងវៀតណាម ។

គំរោងផែនការដ៏អស្ចារ្យនេះដែលបានរៀបចំគ្រោងទុកយ៉ាងហ្មត់ចត់ និងសហការគ្នាយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាលើកដំបូងដើម្បីបំផ្លាញក.ប. គឺជាឧទាហរណ៍គំរូនៃការកសាង"សហគមន៍ប្របូកប្របល់មួយ" ។

គំនិតនយោបាយការបរទេសរបស់ខ្មែរក្រហម ត្រូវបានទទួលឥទ្ធិពលខ្លះដែរពីភាពក្រពុលមុខនៃមេដឹកនាំរបស់ខ្លួន ។ តែមួយភាគធំត្រូវបានបំពាក់បំប៉នដោយទ្រឹស្តីមនោគមន៍វិជ្ជាត្រឹមត្រូវ ។ ដូចយើងបានឃើញហើយនៅក្នុងនយោបាយក្នុងស្រុក **ផ្នែកអនុវត្ត** ខ្មែរក្រហមបានប្រព្រឹត្តជ្រុលហួសព្រំដែនចំពោះការប្រតិបត្តិមនោគមន៍វិជ្ជាម៉ៅសេទុង ។ ឯ**ផ្នែកទ្រឹស្តីវិញ** ក្នុងនយោបាយក្រៅស្រុក ខ្មែរក្រហមបានឱបក្រសោបយកទស្សនៈមនោគមន៍វិជ្ជាពីរបស់ម៉ៅ ។ **ទីមួយគឺទ្រឹស្តីខ្លួនទីពឹងខ្លួន** ។ ខុសពីអ្នកដឹកនាំមុនៗ វិទ្យុក.ប.ភ្នំពេញបានបញ្ជាក់ថា "គ្មាននរណាមួយរស់នៅយ៉ាងអាម៉ាស់ដោយការសុំទានដូចពួកបនលន់ណុលទេ... ។ ខុសពីពួកក្បត់សាធារណរដ្ឋទាំងស្រុងកម្ពុជាថ្មីឥឡូវនេះមានសមត្ថភាពនឹងឧបត្ថម្ភខ្លួនឯងបាន" ។

ទ្រឹស្តីនេះត្រូវបានគេលើកតម្កើង និងត្រូវបានបញ្ចូលទៅក្នុងឯកសារបក្សទៀតផង:

"យើងគ្មានជំនួយពីបរទេសខាងផ្នែកឧស្សាហកម្មនិងកសិកម្មទេ...។ និយាយជាទូទៅ ប្រទេសសង្គមនិយមឯទៀតបានទទួលជំនួយបរទេសសន្ធឹកសន្ធាប់ណាស់ក្រោយពេលរំដោះ ។ ពេលនេះ យើងបានជំនួយតិចតួចប៉ុណ្ណោះពីចិន តែមិនជាក្រាស់ក្រែលទេបើប្រៀបធៀបនឹងប្រទេសឯទៀត ។ នេះជានយោបាយបក្សយើង ។ បើយើងដើរសុំទានគេវាបានខ្លះមែន តែវានឹងប៉ះពាល់ដល់មាគ៌ានយោបាយយើង ។"

ទ្រឹស្តីទីពីររបស់ម៉ៅ គឺជាអាទិភាព **កត្តាជំនឿនៃឆន្ទៈមនុស្ស** និងភាពបរិសុទ្ធនៃមនោគមន៍វិជ្ជា ដើម្បីយកជ័យជំនះលើ **កត្តាសម្ភារៈ** ។ ជាសាធារណៈ ខ្មែរក្រហមនិយាយថា: "មហាជោគជ័យរបស់បដិវត្តន៍កម្ពុជាដែលមានមូលដ្ឋានឈរលើសម្បជញ្ញៈនយោបាយនិងសីលធម៌បដិវត្ត ជាសក្ខីភាពដែលមិនអាចប្រកែកបានថា កត្តាមនុស្ស គឺជា **កត្តាតន្លិះ** ឯកត្តាសម្ភារៈគ្រាន់តែជា កត្តាបន្ទាប់បន្សំ ប៉ុណ្ណោះ" ។

សារៈសំខាន់នៃកត្តាមនុស្សខាងផ្នែកកម្លាំងនិងជោគជ័យនយោបាយឬយោធា ក៏ត្រូវបានបញ្ជាក់នៅក្នុងឯកសារផ្ទៃក្នុងរបស់បក្សដែរ ។ ដូចជានៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៦ ឯកសារចែងថា: "បញ្ហាកទេសមិនមែនជាកត្តាផ្តាច់ព្រាត់ទេ, កត្តាផ្តាច់ព្រាត់របស់បដិវត្តន៍គឺ *នយោបាយបដិវត្តប្រជាជន និងបដិវត្តវិធីសាស្ត្រ"* ។

ជាថ្មីម្តងទៀត ទិនានុប្បវត្តិរបស់បក្សឈ្មោះ **ទង់បដិវត្ត**ចេញខែមិថុនា១៩៧៦ បានធ្វើវិភាគអំពីការ

គស៊ូជាបន្តរវាងបដិវត្តន៍ និងប្រតិបដិវត្តន៍ (ប្រឆាំងបដិវត្តន៍) ដែលមានសេចក្តីថាៈ

"តើខ្លាំងខ្លាំងឬខ្សោយ ? បញ្ហានេះមិនមែននៅលើគេទេ គឺនៅលើយើង ។ បើយើងប្តេជ្ញាជាប្រេីវិធានការដាច់ខាត ខ្មាំងនឹងជេកថយ ។ ពួកគេនឹងបែកខ្ចាត់ខ្ចាយ និងត្រូវកម្ទេចជាដុំតូចៗ ។ ពេលណាយើងខ្លាំង ខ្មាំងចុះខ្សោយ ។ ពេលណាយើងខ្សោយ ខ្មាំងខ្លាំងវិញ ។ យើងខ្លាំងមានន័យថា យើងមានទស្សនៈត្រឹមត្រូវ និងអនុវត្តនូវវិធានការនយោបាយនិងយោធាសមស្រប ។"

៣_អនុវត្តនីតោលការណ៍"ខ្លួនទីពឹងខ្លួន":ការទូតនិងពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេស

ក្នុងលំនាំទូទៅនៃទំនាក់ទំនងផ្លូវទូត នយោបាយក្រៅប្រទេសរបស់ក.ប.ហាក់ដូចជាបានអនុវត្ត **ការស្អប់បរទេស**តាមគំរូបដិវត្តន៍វប្បធម៌របស់ម៉ៅ ។ គ្រាន់តែក្រោយពេលគេដណ្តើមអំណាចបានភ្លាម គេបានបណ្តេញពួកបញ្ញើមប្រទេសនិងអ្នកការទូតស្ទើរតែគ្រប់ប្រទេសចេញមួយរំពេច ។ មកដល់ដើមឆ្នាំ១៩៧៨ នៅភ្នំពេញមានតែស្ថានទូតចិន កូរ៉េខាងជើង អាល់បានី យូហ្គោស្លាវី លាវ និងអេហ្ស៊ីព្រប៉ុណ្ណោះ ។ ចំណែកពពួកប្រទេសដែលជាសមាជិកនៃកតិកាសញ្ញា Warsawវិញ មិនត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយរបបថ្មីនេះទេ លើកលែងតែប្រទេសរូម៉ានីមួយប៉ុណ្ណោះ ដោយហេតុថាសហភាពសូវៀតចង់ភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងធម្មតាជាមួយក.ប. ។

អ្នកការទូតបរទេសដែលមានទីតាំងនៅភ្នំពេញ ត្រូវស្ថិតនៅក្រោមការឃ្លាំមើលយ៉ាងល្អិតល្អន់ ដោយអនុញ្ញាតឲ្យមានការទាក់ទងគ្នាបន្តិចបន្តួច ហើយនិង **គ្មានការទាក់ទងទាល់តែសោះជាមួយនិងប្រជាជនខ្មែរ** ។ គេទាំងឡាយរស់នៅក្នុងប្រទេសមួយដែលបិទស្ទើរតែជិតឈឹង ។

ក្នុងរយៈពេលមួយឆ្នាំកន្លះក្រោយពីកាន់អំណាច រដ្ឋាភិបាលក.ប.មិនបានធ្វើពាណិជ្ជកម្មជាមួយបរទេសណាទេ តែអាចជាមានធ្វើជាមួយចិននិងកូរ៉េខាងជើង (បើទោះសេចក្តីពិស្តាអំពីរឿងនេះជារឿងសម្ងាត់ក៏ដោយ) ។ ថ្នាក់ដឹកនាំប.ក.ក.យោងទៅលើហេតុនោះថាជា នយោបាយ"ខ្លួនទីពឹងខ្លួន" ។

នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៦ មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមចាប់ពង្រីកទំនាក់ទំនងផ្លូវទូតជាមួយប្រទេសមិនមែនកុម្មុយនិស្តដែលរីកចំរើនក្នុងពិភពលោក ។ ថ្ងៃ២៣មេសា ភ្ជាប់ជាមួយប្រទេសមិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធ ប៉េរូ និងថ្ងៃ២៨មេសាជាមួយនឹងប្រទេសសេរី ម៉ាឡេស៊ី ។ នៅពាក់កណ្តាលខែឧសភាប្រទេសជាសមាជិកទាំងអស់នៃសមាគមប្រជាជាតិអាស៊ីអគ្នេយ៍ (ASEAN) លើកលែងតែឥណ្ឌូណេស៊ីមួយចេញ បានដាក់ទូតជាមួយក.ប. ។ ការប្រកែករបស់ឥណ្ឌូណេស៊ីប្រហែលបណ្តាលមកពីប្រទេសនេះមិនទុកចិត្តចិនដែលជាចៅហ្វាយរបស់ខ្មែរក្រហម ។ មូលហេតុដែលសំខាន់ជាងនេះទៅទៀតគឺ ក.ប.គាំទ្រសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យទីម័រខាងកើត (EastTimor).

វាជាការច្បាស់ណាស់ដែលថាខ្មែរក្រហមមានបំណងផ្ដាច់ប្រជាជនរបស់ខ្លួនឱ្យនៅឆ្ងាយពីពិភពលោក ។ ពួកគេខំខ្នះខ្នែងយ៉ាងអស់សង្ឃឹមរកការទទួលស្គាល់របបរបស់ខ្លួនពីប្រទេសនានា ជាពិសេសប្រទេសតតិយលោក។ បំណងរបស់គេគឺដើម្បីគាំទ្រខាងផ្លូវនយោបាយដែលមានភាពតឹងតែងកាន់តែខ្លាំងឡើងៗនៅក្នុងជម្លោះជាមួយយួន កុម. ថ្វីបើជម្លោះនោះស្ថិតនៅក្នុងភាពបិទបាំងខ្លះក៏ដោយ ។

ថ្ងៃ៣មករា១៩៧៧ ក.ប.បានភ្ជាប់ទូតជាមួយប្រទេសហុល្លង់ (Netherlands) ។ នៅចុងខែមករា គណៈប្រតិភូសេដ្ឋកិច្ចមួយរបស់យូហ្គោស្លាវីបានមកទស្សនាកម្ពុជា ។ ប្រទេសទាំងពីរបានចុះហត្ថលេខាលើកិច្ចព្រមព្រៀងសហការគ្នាមួយខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចនិងពាណិជ្ជកម្ម ហើយបានប្រកាសថា យូហ្គោស្លាវីនឹងផ្ដល់ជំនួយជាគ្រឿងបរិក្ខាកសិកម្មដល់ក.ប.។ ខែកុម្ភៈ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស អៀងសារី បានដឹកនាំគណៈប្រតិភូមួយទៅប្រទេសភូមា ។ នៅចុងខែនោះគាត់បានទស្សនាប្រទេសម៉ាឡេស៊ី និងបានពិភាក្សាអំពីអនាគតទំនាក់ទំនងសេដ្ឋកិច្ចនៃប្រទេសទាំងពីរផង ។ រដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសម៉ាឡេស៊ីបានសន្យាថា នឹងជួយកសាងកម្ពុជាជាថ្មីឡើងវិញ ។

ការផុះឡើងនៃនយោបាយជំនួញក្រៅប្រទេសបានឆ្លុះបញ្ចាំងឱ្យឃើញនូវគម្លាតឆ្ងាយនៃឧត្ដមគតិខ្លួនទីពឹងខ្លួន ។ នៅខែតុលា១៩៧៦ រដ្ឋាភិបាលក.ប.បានបង្កើតអគារពាណិជ្ជកម្មមួយនៅហុងកុង ដើម្បីពង្រីកជំនួញក្រៅប្រទេស ។ ទំនិញនាំចូលពីប្រទេសជប៉ុនមាន ដែកថែបប្រហែល១ម៉ឺនតោន វាយនភណ្ឌ យានជំនិះ ផលិត-ផលគីមី និងគ្រឿងសំណង់ ។ ពីហុងកុង ក.ប.បាននាំចូលទំនិញតម្លៃរាប់លានដុល្លា ជាពិសេសជាតិគីមី វាយន-ភណ្ឌ ដែកនិងដែកថែបបរិក្ខាពេទ្យនិងថ្នាំពេទ្យ ថ្នាំសត្វឃាត ប្រេងឥន្ធនៈនិងបរិក្ខាដឹកជញ្ជូន ។ ក.ប.ត្រូវគេជឿថាបានសងបំណុលចិន មួយផ្នែកតាមការដឹកស្រូវ (មួយចំនួនដែលគេមិនដឹង) កៅស៊ូ និងម្រេចទៅឱ្យចិន កូរ៉េខាងជើងនិងលាវ ។ ប៉ុន្តែទំនិញនាំចូលពីជប៉ុននិងហុងកុង ត្រូវចិនចេញលុយឱ្យ ទំនងជាប្រាក់២០លានដុល្លាដែលចិនបានឱ្យកាលពីឆ្នាំ១៩៧៥ ។ ពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេសនេះបើប្រៀបធៀបទៅមានទំហំតូចហួស ។ ដូច្នេះដោយមានការពឹងផ្អែកមួយភាគទៅលើជំនួយសេដ្ឋកិច្ចចិន និងការនាំចូលនូវគ្រឿងបរិក្ខានិងឱសថ ក.ប.មិនបានអនុវត្តទាំងស្រុងនូវមាគ៌ា **ខ្លួនទីពឹងខ្លួន**ឡើយ ឯសេដ្ឋកិច្ចសោតក៏ជាសេដ្ឋកិច្ចឥតត្រីវិស័យ ។ ម្យ៉ាងទៀត នៅក្នុងចំណងមិត្តភាពខាងផ្លូវទូតក្ដីឬខាងសេដ្ឋកិច្ចក្រៅប្រទេសក្ដី ក្នុងកំឡុងពេលខ្មែរក្រហមកាន់អំណាចបីឆ្នាំកន្លះ គេមិនដែលឃើញមានស.រ.អ.នៅក្នុងនោះឡើយ ។ ការបើកផ្លូវទៅរកកិច្ចចរចាមួយដោយរដ្ឋាភិបាល **ជិម្មីការទើរ** (Jimmy Carter) នៅថ្ងៃ១៤ មីនា១៩៧៧ តាមរយៈការិយាល័យសម្ពន្ធការដែលមានទីតាំងនៅប៉េកាំង បានត្រូវទាត់ចោលដោយរដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសរបស់ ក.ប. ។

៤_សម្ព័ន្ធមិត្តកណ្ដាលៈចិននិងកូរ៉េខាងជើង

បើទោះជាគេស្រែកប្រកាសអំពីគោលការណ៍"ខ្លួនទីពឹងខ្លួន"ក៏ដោយ ក៏កត្តាគន្លឹះនៃនយោបាយការបរទេសរបស់ក.ប.នៅតែជាសម្ពន្ធមិត្តស្អិតរមួតរបស់សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិន(ស.ប.ច.)ដដែល ។ ក្នុងសម័យដែលម៉ៅសេទុងនៅរស់នៅឡើយ ប៉ុលពត អៀងសារី និងមេខ្មែរក្រហមជាច្រើនទៀតតែងលួចធ្វើទស្សនកិច្ចដោយស្ងាត់ៗទៅប្រទេសចិន ។ មានតែនៅខែកញ្ញា១៩៧៧ប៉ុណ្ណោះ គឺមួយឆ្នាំក្រោយមរណភាពរបស់ម៉ៅដែលប.ព.បានប្រកាសជាសាធារណៈអំពីទស្សនកិច្ចរបស់ខ្លួននៅស.ច.ប. ។ ទស្សនកិច្ចនេះត្រូវបានធ្វើឡើងមួយថ្ងៃក្រោយការប្រកាសបើកមុខជាសាធារណៈនៃបក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា ។

គណៈប្រតិភូខ្មែរក្រហម ដែលមានប៉ុលពត,អៀងសារី,វន់វ៉េត,និងជួនជឿន ត្រូវបានទទួលអបអរដោយនាយករដ្ឋមន្ត្រីនិងប្រធានបក្ស ហួគួហ្វេង ហើយនិងមានការលាងសាយភោជន៍នៅមហាសាលប្រជាជនដែលចូលរួមដោយកូឈួយបក្សកុម្មុយនិស្តចិនបួននាក់ ។ នេះជាកិត្តិយសដ៏អស្ចារ្យមួយសំរាប់ភ្ញៀវបរទេសម្នាក់ ។ មានសេចក្ដីរាយការណ៍ថា ប.ព.ក៏ត្រូវបានប្រជាជនចិន១០០ពាន់នាក់ស្រែកជ័យឃោសន៍ទទួលអបអរសាទរនៅពេលធ្វើដំណើរតាមរថយន្តឆ្លងកាត់ទីលាន **ធានអានមិន** ផងដែរ ។

ក្រោយពេលចប់ទស្សនកិច្ចនៅប្រទេសចិន គណៈប្រតិភូក.ប.បានបន្តដំណើរទៅកូរ៉េខាងជើងដែលពួកគេបានទទួលបដិសណ្ឋារកិច្ចយ៉ាងកក់ក្ដៅដែរក្នុងការស្នាក់នៅរយៈពេលប្រាំថ្ងៃ ។ តាមសេចក្ដីជូនដំណឹងជាផ្លូវការថាការសន្ទនាគ្នារវាងសមមិត្តគិមអ៊ីលស៊ុង និងសមមិត្តប៉ុលពតបានប្រព្រឹត្តទៅក្នុង"បរិយាកាសយុទ្ធមិត្ត និងទុកចិត្តគ្នា ។ " ក្នុងពិធីបុណ្យដ៏ឱឡារិកមួយ ប.ព.បានទទួលងារជាវីរបុរសនៃ **សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតប្រជាធិបតេយ្យកូរ៉េ** (ស.ប.ប.ក.)ដោយមានការចូលរួមពីគិមអ៊ីលស៊ុងនៅព្យុងយ៉ាង ថ្ងៃ៧តុលា ។ ជាការពិតហើយថា រដ្ឋាភិបាលនៃស.ប.ប.ក.ជាមិត្តសំខាន់ទីពីររបស់ក.ប. ។ នៅខែវិច្ឆិកា គណៈប្រតិភូអាកាសចរណ៍ស៊ីវិលនៃស.ប.ប.ក.បានធ្វើទស្សនកិច្ចនៅកម្ពុជា ហើយពិធីការពាណិជ្ជកម្មមួយបានត្រូវចុះហត្ថលេខានៅភ្នំពេញរវាងស.ប.ប.ក.និងក.ប. ។

៥_ការបង្កើតរណសិរ្សទីពីរៈកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនិងថៃ

ប.ព.មានការព្រួយបារម្ភពីការគំរាមកំហែងរបស់វៀតណាម តែគេពិបាកយល់អំពីអាកប្បកិរិយារបស់ខ្មែរក្រហម (ខ.ក.) ចំពោះប្រទេសថៃ ។ ក្នុងកំឡុងឆ្នាំ១៩៧៧ យោធាខ.ក.បានធ្វើការវាយប្រហារទៅលើភូមិថៃនៅតាមព្រំដែន ។

ចុងខែមករា ទ័ពខ.ក.២០០នាក់បានវាយភូមិថៃបួន ធ្វើឲ្យស្លាប់ជនស៊ីវិលថៃ២៩នាក់ និងប៉ូលីសម្នាក់ ។

ក្រោយមក ខ.ក.បានសារភាពថាបានវាយប្រហារដូច្នោះមែន ដោយហេតុថាភូមិនោះជាដីខ្មែរ មិនមែនដីសៀមទេ ។ ការវាយប្រយុទ្ធរបស់ខ.ក.ទៅលើភូមិថៃតាមព្រំដែនកើតមានពីរដង គឺនៅខែកុម្ភៈនិងខែមេសា ។ ខែមិថុនា ទាហានម៉ារីនថៃ៥នាក់ត្រូវសម្លាប់ហើយច្រើននាក់ទៀតបានធ្លាក់ចូលក្នុងការឡោមព័ទ្ធរបស់ខ.ក. ។ ខែកក្កដា ក្នុងចម្បាំងមួយជាមួយខ.ក. សៀមបានប្រើរថក្រោះនិងទ័ពអាកាស ។ នៅដើមខែសីហា ទ័ពខ.ក.២០០នាក់ បានវាយលុកភូមិថៃមួយ ស្លាប់អ្នកស្រុកអស់៣១នាក់ ។ បន្ទាប់ពីនោះមក នាយករដ្ឋមន្ត្រីថៃបានព្រមានថា ប្រទេសថៃនឹងប្រើសកម្មភាពយោធាប្រឆាំងនឹងកម្ពុជាវិញ បើខ.ក.នៅតែបន្តការវាយប្រហារ ។ ខែតុលា ខ.ក.វាយភូមិបីនៅតំបន់អារញ្ញ ។ ថ្ងៃ២វិច្ឆិកា ទ័ពខ.ក.បានបើកការវាយលុកព្រមៗគ្នាទៅលើភូមិថៃជាង១០ទៀតតាមបណ្ដោយព្រំដែនប្រវែងជាង៦៤គ.ម. ។

ការបង្ករឿងហេតុទៅលើភូមិថៃនេះ គឺគ្មានន័យអ្វីទាំងអស់ ដោយហេតុថារបបភ្នំពេញកំពុងតែមានបញ្ហាជាមួយយួន ហើយម្យ៉ាងទៀតខ្លួនកំពុងតែរកការគាំទ្រផ្លូវទូតនិងផ្លូវសេដ្ឋកិច្ចពីបណ្ដាប្រទេសនានានៅក្នុងសកលលោកផង ។ មេដឹកនាំថៃខ្លះបានអះអាងថា នៅពេលនោះថ្នាក់ដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ក.ប.មិនបាននៅពីក្រោយខ្នងការវាយប្រហារទេ ដោយគេជឿថាឧប្បត្តិហេតុនេះកើតឡើងដោយពួកខ.ក.ថ្នាក់ក្រោម ហើយគ្មានការដឹងឮពីមជ្ឈិមបក្សនៅភ្នំពេញឡើយ ។ វិទ្យុភ្នំពេញផ្សាយថា ថៃជាអ្នកផ្ដើមគំនិតរករឿង ហើយអំពាវនាវឲ្យធ្វើការដោះស្រាយជម្លោះ ។ នៅថ្ងៃ១៥ធ្នូ កងទ័ពខ.ក.ជាង២០០នាក់ ដោយមានការគាំទ្រពីពួកទ័ពព្រៃកុម.ថៃផង បានវាយប្រហារទៅលើភូមិថៃពីរនៅជាប់ព្រំដែន ស្លាប់ជនជាតិថៃអស់១៦នាក់ ។ រដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសថៃបានថ្លែងថា រដ្ឋាភិបាលថៃបានសម្រេចមិនតប_តវិញទេ ពីព្រោះ "ចង់ឲ្យមានបរិយាកាសល្អ" និងមិនចង់ឲ្យប៉ះទង្គិចដល់ការប្រព្រឹត្តិទៅនៃចំណងផ្លូវទូតជាមួយកម្ពុជាឡើយ ។ បើទោះជារដ្ឋាភិបាលថៃប៉ុនប៉ងរកសុខជាមួយគេយ៉ាងណាក៏ដោយ ថ្ងៃបន្ទាប់មក ខ.ក.បានវាយប្រហារបួនលើកទៀតទៅលើភូមិថៃ ។

៦_ពង្រីកចំណងមិត្តភាពនៅអាស៊ីអគ្នេយ៍:

ដោយគ្មានដំណោះស្រាយអំពីជម្លោះជាមួយថៃ ខ.ក.ព្យាយាមរឹតចំណងផ្លូវទូតជាមួយប្រទេសដទៃទៀតនៅអាស៊ីអគ្នេយ៍ ។ ចុងខែវិច្ឆិកា១៩៧៧ រដ្ឋាភិបាលក.ប.បានរៀបចំបដិសណ្ឋារកិច្ចចំនួនបីថ្ងៃទទួលប្រធានាធិបតីភូមា ណេវិន, ទស្សនកិច្ចនៃប្រមុខរដ្ឋបរទេសមុនគេបង្អស់នៅក.ប. ។

ថ្ងៃ៣ធ្នូ **ចិន_យ៉ុងតុយ** សមាជិកមជ្ឈិមបក្សកុម្មុយនិស្តចិន បានដឹកនាំគណៈប្រតិភូមួយមកដល់ភ្នំពេញ

ហើយបានត្រូវគេនាំដើរធ្វើទស្សនកិច្ចនៅតាមទីជនបទ ។ គោលដៅនៃទស្សនកិច្ចនេះ គឺចិនចង់ពិភាក្សាអំពីភាពរអាក់រអួលនៃទំនាក់ទំនងមិត្តភាពរបស់ក.ប.ជាមួយអ្នកជិតខាងខ្លួន ។

ថ្ងៃ៦ធ្នូ មុនគណៈប្រតិភូចិនចេញដំណើរ គណៈប្រតិភូម៉ាឡេស៊ីក៏បានមកដល់ភ្នំពេញ ។ ថ្វីបើថៃមានរឿងជាមួយខ.ក. ហើយថៃក៏ជាសមាជិកអាស៊ានដូចម៉ាឡេស៊ីដែរនោះ ម៉ាឡេស៊ីក៏បានផ្តល់នូវជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ដល់ក.ប. ហើយក.ប.បានបញ្ជាក់ថាខ្លួននឹងពង្រីកការទាក់ទងសេដ្ឋកិច្ចនិងពាណិជ្ជកម្មជាមួយម៉ាឡេស៊ីវិញដែរ ។

ដោយមានការគាំទ្រយ៉ាងរាក់ទាក់ពីចិននិងកូរ៉េខាងជើង, ចំណងមិត្តភាពជាមួយភូមានិងម៉ាឡេស៊ី, និងផ្លូវជំនួញជាមួយជប៉ុននិងហុងកុង រដ្ឋាភិបាលក.ប.នឹងមិនស្ថិតក្នុងភាពឯកោនៅតំបន់អាស៊ីឡើយ ។ ម្យ៉ាងទៀតកងទ័ពក.ប.នៅតែបន្តបុករុកប្រទេសថៃដែលចង់តែចងមិត្តជាមួយខ្លួន ។

៧_ប្រស្នាលាក់មុខៈជម្លោះឥតស្រាករបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យជាមួយថៃ

ចុងខែធ្នូ១៩៧៧ រាជទូតស៊ុយអែដប្រចាំប្រទេសថៃបានមកធ្វើទស្សនកិច្ចនៅកម្ពុជាចំនួនពីរថ្ងៃ តាមការអញ្ជើញរបស់អ្នកសារពត៌មានថៃ ដើម្បីធ្វើជាអ្នកសម្រុះសម្រួលរវាងថៃនិងកម្ពុជា ។ នៅពាក់កណ្តាលខែមករា ១៩៧៨ ក.ប.បានផ្តាច់ចំណងទូតជាមួយសាធារណរដ្ឋសង្គមនិយមវៀតណាម (ស.ស.វ.) ហើយបានបើកការវាយប្រយុទ្ធគ្នាជាមួយវៀតណាមនៅតាមព្រំប្រទល់ខាងកើត ។ ទស្សនាវដ្តី នូវយ៉កថាយម៏ (New York Times) បានរាយការណ៍ថា ប្រទេសថៃមានការចំរើនទៅមុខយ៉ាងសម្បើមក្នុងការបបួលកម្ពុជាឲ្យទៅអង្គុយតុចរចា ។តែការវាយប្រហាររបស់ខ្មែរទៅលើភូមិនិងប៉ុស្តិ៍ការពារថៃចេះតែបន្ត ។ ថ្ងៃ២០មករា១៩៧៨ កងទ័ពថៃបានប្រកាសជាសាធារណៈថា ខ.ក.បានជួយទ័ពព្រៃថៃកុម្មុយនិស្តដោយបានផ្តល់ការហ្វឹកហ្វឺននិងគ្រឿងអាវុធ ហើយថែមទាំងរួមគ្នាវាយប៉ុស្តិ៍ការពារថៃទៀតផង ។

ការប្រកាសឲ្យដឹងនេះមិនបានធ្វើឲ្យទីក្រុងបាងកកភ្ញាក់ផ្អើលឡើយ ។ ចុងខែមករា រដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសថៃបានធ្វើទស្សនកិច្ចបួនថ្ងៃនៅភ្នំពេញ ។ នៅក្នុងពិធីជប់លាងមួយ គាត់បានសន្មត់ថាការវាយប្រហាររបស់ខ្មែរគឺជាការវាយប្រហាររបស់ "ភាគីទីបី" មួយដែលគ្មានឈ្មោះ ។ នៅពេលត្រឡប់មកបាងកកវិញ គាត់បានប្រកាសថាថៃនិងកម្ពុជានឹងភ្ជាប់ចំណងមិត្តភាពគ្នាឡើងវិញក្នុងពេលដ៏ចាប់ដែលអាចធ្វើទៅបាន ។ គាត់ក៏បានបញ្ជាក់ថែមទៀតដែរថា ប្រទេសទាំងពីរបានយល់ព្រមបន្តជាបន្ទាន់នូវទំនាក់ទំនងខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចនិងពាណិជ្ជកម្ម ។

កន្លងទៅបានប្រហែលបួនថ្ងៃ ខ.ក.បានវាយប៉ុស្តិ៍ការពារថៃមួយ ហើយបានដុតភូមិអ្នកស្រុក ។ បីថ្ងៃបន្ទាប់ខ្មែរកុម្មុយនិស្តនិងថៃកុម្មុយនិស្តបីរយនាក់រួមគ្នាវាយភូមិថៃមួយ ហើយនៅពេលដកថយ បានកៀរយកប្រជាជនថៃជា

ច្រើនរយនាក់មកស្រុកខ្មែរវិញ ។ ការវាយប្រហារលើកទីពីរទៅលើភូមិដដែលបានកើតឡើងនៅថ្ងៃ១២កុម្ភៈ ។ នៅក្នុងពេលជាមួយគ្នានោះដែរមានសេចក្តីរាយការណ៍ថា ខ.ក.បានវាយប្រហារទាហានថៃនៅក្នុងខេត្តថៃពីរផ្សេងទៀតជាប់ព្រំដែន ។ ថ្ងៃ១៥កុម្ភៈ ខ.ក.ចាប់បានជនស៊ីវិលថៃ៥០នាក់នៅបុរីរ៉ាមហើយនាំយកមកស្រុកខ្មែរ ។ រដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសថៃនៅតែមិនយល់ ថាតើមកពីមូលហេតុអ្វីបានជាការប៉ះទង្គិចគ្នាតាមព្រំដែនមិនចេះចប់សោះ បើទោះជាមានកិច្ចព្រមព្រៀងជាមួយរដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសក.ប.ហើយក៏ដោយ ។ លិខិតជាផ្លូវការមួយរបស់ **ឧប្បឌិត** (រដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសថៃ) បានផ្ញើទៅអៀងសារីសុំឲ្យជួយបញ្ឈប់ការប្រយុទ្ធគ្នារប៉ស់រប៉ស ។ បីថ្ងៃក្រោយមក ខ.ក. មានគ្នា១៦នាក់និងទ័ពព្រៃថៃមួយក្រុមបានវាយលុកភូមិថៃមួយទៀត ចាប់បានថៃ៦នាក់ តែ៥នាក់បានរត់រួច ។ ថ្ងៃ២៤កុម្ភៈ រដ្ឋាភិបាលក.ប.បានឆ្លើយតបនឹងលិខិតរបស់ឧប្បឌិតវិញ ដោយបញ្ជាក់ថាឧប្បត្តិហេតុដែលកើតឡើងទាំងប៉ុន្មានគឺបណ្តាលមកពី“កងទ័ពថៃជាអ្នកបង្ក” ។

ក្នុងការព្យាយាមពន្យល់អំពីអាកប្បកិរិយាអ្នកជិតខាងរបស់ខ្លួន មេដឹកនាំថៃថ្នាក់ខ្ពស់ពីររូបបានប្រកែកមិនព្រមទម្លាក់កំហុសទៅលើថ្នាក់ដឹកនាំក.ប.នៅភ្នំពេញឡើយ ។ នៅថ្ងៃ១៦កុម្ភៈ ឧប្បឌិតបានអះអាងថា គាត់នៅតែមានជំនឿលើភាពស្មោះត្រង់របស់មេ ខ.ក. ជាពិសេសអៀងសារី ។ ឧប្បឌិតពោលថា“ការប្រយុទ្ធគ្នានៅតាមព្រំដែនអាចជាលទ្ធផលនៃកង្វះទំនាក់ទំនងល្អនៅកម្ពុជា ឬអាចជាកង្វះវិន័យនៃមេបញ្ជាការថ្នាក់ក្រោម” ។ ថ្ងៃ៣មីនា នាយករដ្ឋមន្ត្រីថៃ **គ្រៀងសក្តិ** បានយល់ឃើញថាគឺពួកថៃកុម្មុយនិស្តទេជាអ្នកទទួលខុសត្រូវនៅក្នុងជម្លោះ ឯពួកខ្មែរក្រហមចូលទៅទឹកដីថៃដោយអចេតនាម្តងម្កាលប៉ុណ្ណោះ ។

ការវាយប្រហារទៅលើភូមិថៃតាមព្រំដែន ដោយរួមទាំងការចាប់ជនស៊ីវិលថៃរាប់រយនាក់មកជាមួយផងបានបន្តប្រព្រឹត្តទៅរហូតដល់ខែមីនា១៩៧៨ ។ ការប្រយុទ្ធមិនមែនកើតឡើងនៅតែមួយកន្លែងទេ គឺមាននៅគ្រប់ខេត្តតាមបណ្តោយព្រំដែនខ្មែរ_ថៃ ។ តាមការសាកសួរអ្នកដែលរត់រួចបានឲ្យដឹងថា: បក្សកុម្មុយនិស្តថៃ ដោយមានជំនួយពីប.ក.ក. បានចាប់បង្ខំប្រជាជនឲ្យចូលរួមជាមួយទ័ពព្រៃ ដើម្បីច្បាំងជាមួយទ័ពរដ្ឋាភិបាលថៃនៅពេលអនាគត ។ ថ្ងៃ១មេសា១៩៧៨ ខ.ក.បានបាញ់ផ្គក់ជាលើកទីមួយទៅលើទីប្រជុំជនអារញ្ញខាងប្រទេសថៃដោយកាំភ្លើងរ៉ុកកែតរបស់ចិន ។ ថ្ងៃ៩មេសា ថៃកុម្មុយនិស្តនិងខ.ក.បានវាយប្រហារភូមិថៃមួយទៀតនៅខេត្តបុរីរ៉ាម សម្លាប់ប្រជាជន១៧នាក់, ដុតបំផ្លាញផ្ទះ៧០ខ្នង, លួចបានត្រាក់ទ័រមួយនិងឡានទ្រុង៤គ្រឿង, ព្រមទាំងទំនិញដែលដាក់លក់នៅទីផ្សារមួយចំនួនទៀត ។ បន្ទាប់ពីការវាយប្រហារនេះមក ទើបនាយរដ្ឋមន្ត្រីថៃបានធ្វើការព្រមានថានឹងមានការវាយតបវិញពីកងទ័ពរដ្ឋាភិបាល ។ នៅចុងខែមេសា មានការវាយប្រហារដោយគ្រាប់បែកដៃនិងរ៉ុកកែត